
האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

מודיעין וביטחון לאומי - 58734

תאריך עדכון אחרון 22-03-2021

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: מוסמך

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: יחסים בין-לאומיים

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר ב'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): ד"ר יהושע קרסנה

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: joshua.krasna@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: יום ב' 1700-1800

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

מודיעין מתייחס לתהליך איסוף, ניתוח והערכת מידע רלוונטי למדיניות, שלעיתים קשה להשגה ומוסתר. מודיעין מדויק הינו חיוני למעצבי ומיישמי מדיניות, ומאפשר ניסוח וביצוע אסטרטגיות ביחס לנושאי הליבה של הביטחון הלאומי. בקורס זה, יכיר הסטודנט את מלאכת האיסוף, העיבוד, והערכת המודיעין. הקורס ידון גם בתפקיד המודיעין בקביעת מדיניות, ויבחן סוגיות ואתגרים עיקריים העומדים בפני קהילות מודיעין.

מטרות הקורס:

הקורס יסייע לתלמידים לפתח הערכה מושכלת של השימושים, היכולות והמגבלות של המודיעין, דבר שהינו קריטי עבור מי שמעונין להבין, ולעבוד, בתחום היחסים הבינלאומיים.

2. התלמידים ילמדו לחשוב להתבונן בעולם כמו קציני מודיעין.
3. התלמידים יתמקצעו בכתיבה רלוונטית למדיניות.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

1. להבחין בין סוגים שונים של מודיעין.
2. לזהות ולנתח את החשיבות והתרומה של המודיעין לקביעת מדיניות.
3. לאבחן, לסווג ולהסביר פתולוגיות ובעיות שונות המקשות על התהליך המודיעיני.
4. לסווג ולהבין לעומק את הכלים השונים שהמודיעין מעניק לקובעי המדיניות ולמיישמי המדיניות בגיבוש ומימוש מדיניות חוץ ובטחון לאומי

דרישות נוכחות (%) :

80

שיטת ההוראה בקורס: הרצאה, תרגיל סימולציה בכיתה, צפיה בסרטים בבית ודיון בכיתה, פורום.

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

1. מודיעין מהו? (15 מרס)
 - א. על מה הקורס הזה?
 - ב. מה זה מודיעין ואיך הוא שונה ממידע או מחדשות?
 - ג. האם הוא עדיין חשוב ורלוונטי? למה? איך הוא תורם לבטחון הלאומי ולקביעת מדיניות?
 - ד. סודות, חידות ותעלומות.

2. מכלול שני (22 מרס)

א. מעגל המודיעין

3. מכלול שלישי (5 אפר')
א. סוגי מודיעין
ב. דיציפלינות האיסוף: יתרונות וחסרונות

12 אפר':
א. בנית תוכנית איסוף (תרגיל בכיתה)
ב. קהילת המודיעין הישראלית
ג. ארגונים מודיעיניים אחרים

4. מכלול רביעי (19 אפר', 26 אפר')

א. מחקר והערכה מודיעינית
ב. הערכה וצפי: סוגיית החיזוי.
ג. תפניות.
ד. חשיבה אנליטית/מחקרי

5. מכלול חמישי (3, 24 מאי)

חובה לראות את הסרט "שתיקת הצופרים" לפני השיעור (אוכל לתת לכם) - עדיף בקבוצות קטנות.
מבוסס על הספר "הצופה שנרדם" של אורי בר-יוסף. א. דיון בסרט (בהובלת שני סטודנטים)
ב. למה המודיעין "תמיד טועה"?
ג. התרעה כיעוד עיקרי של מודיעין (במיוחד בישראל)
ד. כשלונות והפתעות מודיעיניות
ה. בעיות/פתולוגיות של מחקר מודיעיני

6 מכלול ששי (31 מאי) - אפשרות להרצאת אורח

א. קשר מודיעין-לקוח.
ב. רלוונטיות, השפעה ומקצועיות.
ג. דילמות בהנגשת המודיעין לקברניט - מה הצרכן רוצה, מה הוא צריך ומה זכותו לצפות?
ד. פוליטיזציה

7. מכלול שביעי (7 יוני)

א. מודיעין לסיכול נב"ק וטרור - מודיעין כמחולל
ב. שת"פ מודיעיני
ג. דיון בסרט (בהובלת שני סטודנטים)

יש לצפות קודם לשיעור בסרט DAYS ZERO

8. מכלול שמיני (14 יוני)
א. דיפלומטיה חשאית, פעולה חשאית, ל"פ/לו"מ ומלחמה חשאית ככלי של מדיניות לאומית
ב. דיון בסרט בהובלת שני סטודנטים.
יש לצפות לפני השיעור בסרט ARGו או WAR S'WILSON CHARLIE (על-פי בחירת הסטודנטים)

המנהלים את הדיון)

9. מכלול תשיעי (21 יוני)
א. מודיעין למו"מ ולתהליכי מדיניים

10. מכלול אחרון (28 יוני)

א. דיון בסרט (בהובלת שני סטודנטים)
ב. עתיד המודיעין
ג. האם המודיעין עדיין רלוונטי?
ד. מה למדנו?
יש לצפות לפני השיעור בסרט 30 Dark Zero

חומר חובה לקריאה:

שעור ראשון

1) ג'ון לה קארה, הצליין החשאי או אחד מספרי אלן פירסט.

2) Fingar, Thomas. "Intelligence and Grand Strategy". *Orbis*, Winter 2012.

3) Treverton, Gregory, "Risks and Riddles", *Smithsonian Magazine*, June 2007

4) Lowenthal, Mark M., "Introduction: What is 'Intelligence'?", in *Intelligence: from Secrets to Policy*, CQ Press, Washington, 2003, pp. 1-9, 41-86.

5) Warner, Michael, "Wanted: A Theory of Intelligence", *Studies In Intelligence*, Vol 6 No. 3, 2002, pp. 1-11.

6) Menand, Louis, "Everybody's an Expert". *The New Yorker*, December 5, 2005.

7) Zegart Amy. "That's Spytainment". *Hoover Digest* 2013 No. 1.

<https://www.hoover.org/research/thats-spytainment>

שעור שני

1)) Hulnick, A. S. (2006). *What's wrong with the intelligence cycle. Intelligence and National Security*, 21(6), 959-979.

2) Cadell, Joseph. "Discovering Soviet Missiles In Cuba: How Intelligence Collection Relates to Analysis and Policy". *warontherocks.com*, October 19, 2017. <https://warontherocks.com/2017/10/discovering-soviet-missiles-in-cuba-intelligence-collection-and-its-relationship-with-analysis-and-policy/>

3) Wilson, C. (2010 February 22). *Searching for Saddam. Slate*. http://www.slate.com/articles/news_and_politics/searching_for_saddam/2010/02/searching_for_saddam_5.html

4) Greg Miller, *How the CIA used Crypto AG encryption devices to spy on countries for decades*

שעור שלישי

1) עמוס גלבווע, אפרים לפיד. מלאכת מחשבת-60 שנות מודיעין ישראלי - מבט מבפנים

-
- 2) "America's Intelligence Community, Explained". *Washington Post*, June 7, 2014. <https://www.youtube.com/watch?v&eq;OFIG6k4B3zg>
 - 3) Yaakov Lappin. *Israel's Intelligence "Factory"*. BESA Center Perspectives Paper No. 798, April 16, 2018.
 - 4) Eyal Pascovich. "Military Intelligence and Controversial Political Issues: the Unique Case of Israeli Military Intelligence". *Intelligence and National Security*, 2013.

מכלול רביעי

- 1) ברון, איתי, המחקר המודיעיני: פרקטיקה אחראית בעידן של תמורות ושינויים
- 2) "מודיעין - הלכה ומעשה" - המודיעין בהשתנות מהירה, עמ' 40-51, 59-67. <https://www.terrorism-info.org.il/app/uploads/2017/10/lowres.pdf>

- 3) Lowenthal, Mark, "Intelligence Analysis: A Guide to Its Study", *Intelligencer: Journal of U.S. Intelligence Studies*, Summer/Fall 2011.
- 4) Shlomo Gazit, "Estimates and fortune-telling in Intelligence Work", *International Security*, Volume 4, Number 4, Spring 1980, pp. 36-56.
- 5) אל"מ מיכאל מילשטיין, משבר או שינוי?

5) דרור, יחזקאל, "המודיעין כמחנך הקברניט" ו-"התמודדות עם דיווחים עמומים", בתוך המודיעין והקברניט, משרד הבטחון (האוניברסיטה המשודרת), 2004.

- 6) "Predicting the future: Unclouded vision", *the Economist*, September 26th 2015

מכלול חמישי

- 1) Martin Kramer, "Seven Black Swans In The Middle East", <https://mosaicmagazine.com/observation/politics-current-affairs/2019/09/seven-black-swans-in-the-middleeast/>
- 2) Friedman, Uri. "The Ten Biggest American Intelligence Failures". *Foreign Policy*, -January 3, 2012. <http://foreignpolicy.com/2012/01/03/the-ten-biggest-american-intelligence-failures/>
- 3) Betts, Richard K., "Analysis, War and Decision: Why Intelligence Failures are Inevitable", pp. 359-379 in Thibault, G.E. (ed.), *the Art and Practise of Military Strategy*, NDU, Washington, 1984
- 4) ברקאי, אברהם, משק כנפי הטעות, המרכז למורשת מודיעין.
- 5) Wohlstetter, Roberta, "Pearl Harbor: Warning and Decision", pp. 345-358 in Thibault, G.E. (ed.), *the Art and Practise of Military Strategy*, NDU, Washington, 1984
- 6) Jervis, Robert, "Reports, Politics and Intelligence Failures: the Case of Iraq", in Andrew, Christopher et al, *Secret Intelligence: A Reader*, Routledge, London, 2009.

מכלול שישי

- 1) Trump Blasts His Own Intelligence Agencies | *The Daily Show*. <https://www.youtube.com/watch?v&eq;5vmpZf7shw0&feature&eq;youtu.be>
- 2) המודיעין והקברניט, משרד הבטחון ("האוניברסיטה המשודרת"), 2004. פרקים ט', א', ה', ו', טו'

- 3) Peter C. Oleson, "Who Are the Customers for Intelligence?." *Intelligencer: Journal of U.S. Intelligence Studies*, Fall 2017.
- 4) Jervis, Robert, "The Politics and Psychology of Intelligence and Intelligence Reform", *the Forum*, vol 1 issue 4, 2006.
(5) הרכבי, יהושפט, "סבכים בין מודיעין לקברניט", בתוך מודיעין ובטחון לאומי, הוצאת מערכות, 1987, עמ' 439-453 או *Yehoshafat, Harkabi*, "Tangle Policymaker-Intelligence The", *Jerusalem Quarterly*, no. 30, Winter 1984.
- 6) Rovner, Josh. "Is Politicization Ever a Good Thing?" *Intelligence and National Security*, Vol. 28, No. 1 (2013), pp. 55-67. See also Rovner, Josh. *Fixing the Facts: National Security and the Politics of Intelligence*. Cornell University Press, Ithaca, 2011.

מכלול שביעי

- 1) Byman, Daniel, "The Intelligence War on Terrorism", *Intelligence and National Security*, Vol. 29 no. 6, 2014, pp. 837-863.
- 2) Crawford, Michael, "Exploring the Maze: Counter-proliferation Intelligence", *Survival*, vol. 53 no. 2, April-May 2011, pp. 131-158.
- 3) CBC Investigation: Hariri Assassination: Getting away with murder, November 22, 2010
i. <https://www.youtube.com/watch?v&eq;Szv9D2ymfPY>
ii. <https://www.youtube.com/watch?v&eq;9gw5ff9IApM>

מכלול שמיני

- 1) <https://www.youtube.com/watch?v&eq;5GfdH9AzAXE>
- 2) <https://www.haaretz.co.il/news/syria/EXT-MAGAZINE-1.4675626>
- 3) Galeotti, Mark, "Putin's Secret Weapon", *Foreign Policy*, July 7, 2014.
- 4) Scott L "Secret Intelligence, Covert Action and Clandestine Diplomacy", *Intelligence and National Security*, 19,2 (2004)
- 5) Cormac, Rory, "Disruption and Deniable Interventionism: Explaining the Appeal of Covert Action and Special Forces In Contemporary British Policy", *International Relations*, vol. 3 no. 2, 2017, pp. 169-191.
- 6) Makovsky, David, "the Silent Strike", *New Yorker*, September 17, 2012
- 7) Perry, Mark, "The Driver", *Foreign Policy*, April 29, 2013 and/or Filkins, Dexter, "The Shadow Commander", *the New Yorker*, September 30, 2013.
- 8) Yaakov Lapin, *Israel's Information Campaigns: An Alternative to Kinetic Strikes*, -April 17, 2019. <https://besacenter.org/perspectives-papers/israel-information-campaigns/> and/or *Coercive Disclosure: Israel's Weaponization Of Intelligence Ofek Riemer And Daniel Sobelman August 30, 2019*

משלול תשיעי

- (1) אפרים הלוי, אדם בצל
- (2) חזי כרמל (עורך), מודיעין לשלום, משכל 1998
- 3) Nathan L, "The Intelligence Requirement of International Mediation," *Intelligence and National Security*, 29,2 (2014)
- 4) G. Philip Hughes and Peter C. Oleson , "Diplomacy & Intelligence: Strange Bedfellows". *Intelligencer: Journal of U.S. Intelligence Studies*, Spring 2016

5) אודי גולן, משענת קנה רצוץ?
מודיעין על שותפים ובעלי ברית

שעור אחרון

- 1) Horns Of A Dilemma: Seeing Beyond The Horizon - Intelligence Challenges In A Rapidly Changing World. April 25, 2019. <https://warontherocks.com/2019/04/horns-of-a-dilemma-seeing-beyond-the-horizon-intelligence-challenges-in-a-rapidly-changing-world/>
- 2) Agrell, Wilhelm. "the Next Hundred Years? Reflections on the Future of Intelligence". *Intelligence and National Security*, vol 7 no. 1, February 2012.
- 3) (<https://www.dni.gov/files/documents/nic/GT-Full-Report.pdf>)
Global Trends, National Intelligence Council, January 2017

חומר לקריאה נוספת:

שיעור שני

- 1) Clift AD, "Intelligence in the internet era", *Studies in Intelligence* 47, 3 (2008)
- 2) Bamford, James. *the Shadow Factory* (see also his earlier *the Puzzle Palace*)
- 3) Farrow, Ronan. "Harvey Weinstein's Army of Spies". *New Yorker*, November 6, 2017. <https://www.newyorker.com/news/news-desk/harvey-weinsteins-army-of-spies>
- 4) "Master Of Deception: The Tale of Yehuda Gil". *From Brussels to Beirut*. October 23, 2014.
- 5) Dulles, Allen. *the Craft of Intelligence*
- 3) Kathy Gilsinan, "The Khashoggi Tape and the Limits of 'Raw' Intelligence", *The Atlantic*, November 29, 2018 <https://www.theatlantic.com/international/archive/2018/11/bolton-khashoggi-trump-tape-saudi-arabia-salman/576988/>

שעור שלישי

- 1) Lowenthal, Mark M., *Intelligence: from Secrets to Policy*, CQ Press, Washington, chap. 2-3, 15.
- 2) Richelson, Jeffrey. *the U.S. Intelligence Community*, Westview Press (תרפרפו).

מלול רביעי

- 1) קופרווסר, יוסי, "רלוונטיות ואובייקטיביות במודיעין", בתוך עיונים במודיעין, כרך א גליון 1, אוקטובר 2007, עמ' 66-72.
- 2) (skim) Heuer, Richards J. Jr. *Psychology of Intelligence Analysis*. Center for the Study of Intelligence, Central Intelligence Agency. 1999. <https://www.cia.gov/library/center-for-the-study-of-intelligence/csi-publications/books-and-monographs/psychology-of-intelligence-analysis/PsychofIntelNew.pdf,k>.
- 3) (מוצע) Oppenheimer, Michael, "Alternate Using :Recognition to Prediction From" ,F Michael, Oppenheimer, "Scenarios to Improve Foreign Policy Decisions", *SAIS Review of International Affairs*, vol. 32 No. 1, Winter-Spring 2012, pp. 19-31.
- 3) "National security: Intelligent intelligence - Just how good are government analysts?", *the Economist*, Jul 19th 2014 (also: Mandel and Barnes, "Accuracy of Forecasts in Strategic Intelligence", <https://www.pnas.org/content/111/30/10984>).

6) Watanabe, Frank, "Fifteen Axioms Of Intelligence Analysis", *Studies In Intelligence*, No. 1, 1997.

מכלול חמישי

- 1) Was the Arab Spring a black-swan event? Elena Ianchovichina <https://www.brookings.edu/blog/future-development/2018/03/28/was-the-arab-spring-a-black-swan-event/>
- 2) Pollack, Kenneth, "Spies, Lies and Weapons: What Went Wrong?", *Atlantic Monthly*, Vol. 293 No. 1, Jan-Feb 2004, Pp. 79-92.
- 3) John A. Gentry, "The Intelligence of Fear", *Intelligence and National Security*, 2017, Vol. 32, no. 1, 9-25.
- 4) Byman, Daniel, "Strategic Surprise and the September 11 Attacks" in Andrew, Christopher et al, *Secret Intelligence: A Reader*, Routledge, London, 2009.
- 5) Wirtz, James J. "Responding to Surprise". *Annual Review of Political Science*. 2006. 9:45-65 doi: 10.1146/annurev.polisci.9.062404.170600
- 6) Lowenthal, Mark M., "Towards a Reasonable Standard for Analysis: How Right, How Often on Which Issues?", *Intelligence and National Security*, Vol. 23 no. 3, June 2008, pp. 303-315
- 7) . The Butler Report or the 9/11 Commission Report
- 7) Erik J. Dahl, "Missing the Wake-Up Call: Why Intelligence Failures Rarely Inspire Improved Performance". *Intelligence and National Security*, Vol. 25 no. 6 (December 2010), pgs. 778-799.

מכלול שישי

- 8) Shay Hershkovitz & David Siman-Tov. "Collaboration Between Intelligence and Decisionmakers: The Israeli Perspective". *International Journal of Intelligence and CounterIntelligence*, 31:3, 2018.
- 9) Lowenthal, Mark, "Tribal Tongues: Intelligence Consumers, Intelligence Producers", *Washington Quarterly*, Winter 1992
- 10) Gardiner, L. Keith, "Squaring the Circle: Dealing with Intelligence-Policy Disconnects", *Intelligence and National Security*, vol. 6 no. 1, 1991.
- 11) Heymann, Hans, "The Intelligence-Policy Relationship", 1984
- 12) Pillar, Paul R., "Where Politicized Intelligence Comes From", *the National Interest*, August 30, 2013.

מכלול שביעי

- 1) Lefebvre S, "The difficulties and dilemmas of international intelligence cooperation", *International Journal of Intelligence & Counter-Intelligence* 16, 4 (2003)
- 2) Lowenthal, Mark M, *Intelligence: from Secrets to Policy*, CQ Press, Washington, chapter 12.
- 3) Catherine Collins and Douglas Frantz, "The Long Shadow of A.Q. Khan: How One Scientist Helped the World Go Nuclear", *Foreign Affairs*, January 31, 2018.
4) מומלצת הצפיה בסדרה: *Manager Night the*

- 1) Yossi Melman And Dan Raviv. "Inside Israel's Secret Raid on Syria's Nuclear Reactor: Now the Story Can Be Told". Politico. March 20, 2018
- 2) Covert Action in this Day and Age. http://www.inss.org.il/insspodcast/?utm_source&utm_medium&utm_campaign&utm_campaign=INSS%20Podcast%205
- 3) Rovner, J. "Intelligence in the Twitter Age." International Journal of Intelligence and CounterIntelligence 26, 2 (2013)
- 4) Evan Osnos, David Remnick and Joshua Yaffa, "Trump, Putin and the New Cold War", the New Yorker, March 6, 2017 <https://www.newyorker.com/magazine/2017/03/06/trump-putin-and-the-new-cold-war#editorsnote>
- 5) William Stevenson, A Man Called Intrepid or Ewen Montagu, the Man that Never Was

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה	45 %
הרצאה	0 %
השתתפות	25 %
הגשת עבודה	0 %
הגשת תרגילים	30 %
הגשת דו"חות	0 %
פרויקט מחקר	0 %
בחנים	0 %
אחר	0 %

מידע נוסף / הערות:

1. לעיתים קרובות אשלב אקטואליה בדיונים בכיתה אצפה מכם להיות מעודכנים בנוגע לאקטואליה בעולמות המודיעין והיחסים הבינלאומיים. כדאי תמיד לקרוא עיתון איכות בינלאומי - כמו האקונומיסט, ניו יורק טיימס, וול סטריט ג'ורנל, גרדיאן, וושינגטון פוסט, לה מונד, FAZ או פיננסשל טיימס - וכן עיתון ישראלי, באופן קבוע. נדון בקורס במקורות טובים ואמינים למידע על מודיעין..
2. הרעיון הוא להבטיח שניתן יהיה לדון בקורס במגוון רחב של נקודות מבט וסוגיות. וודאו שאתם מוכנים לדבר בקצרה על חומר הקריאה לכל שבוע - אני מצפה שתוכלו לתרום תובנות.
3. מומלץ כי תקראו לפחות אחד מהספרים הבאים לפני או תוך כדי הקורס:
 - א. טאלב, נאסם ניקולס, הברבור השחור
 - ב. כהנמן, דניאל, לחשוב מהר לחשוב לאט
 - ג. Tetlock Philip .Judgement Political Expert .Princeton University Press ,Princeton 2005.
 - ד. Gardner Dan and Tetlock Philip :Superforecasting .of Science and Art the Prediction. Crown Publishers, New York, 2015